

stanowienia i stosowania prawa oraz istotny udział w dostosowaniu polskiego systemu prawnego do prawa Unii Europejskiej. Wygłaszając podziękowanie podczas uroczystości na Zamku Królewskim w Warszawie, Profesor stwierdził, że „rozwój nauki twórczej i rzetelnej oraz edukacji, nie tylko efektywnej, lecz także przystosowanej do potrzeb społecznych, uznać należy za ważną drogę prowadzącą do kształtowania kultury polskiej oraz dobrobytu powszechnego”. Nakreślona w tych słowach perspektywa nadawała kierunek Jego ofiarnej działalności, której mogliśmy doświadczać przez wiele lat i za którą pozostajemy wdzięczni.

Adam Olejniczak, Janina Panowicz-Lipska

PROF. DR HAB. ALEKSANDER TOBIS (1932-2012)

W dniu 27 grudnia 2012 r. zmarł prof. dr hab. Aleksander Tobis, emerytowany profesor Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z żalem i smutkiem Społeczność Uniwersytetu i Wydziału pożegnała swego profesora, współpracownika, kolegę i przyjaciela, pochowanego 3 stycznia 2013 r. na cmentarzu przy ul. Bluszczowej w Poznaniu.

Profesor dr hab. Aleksander Tobis urodził się 6 lutego 1932 r. w Kaźmierzu Wlkp. Jego rodzicami byli: Stanisław Tobis – nauczyciel i kierownik szkoły oraz Janina Tobisowa, z domu Jasicka – nauczycielka, którzy mieszkali w Kaźmierzu od 1925 r.

W okresie okupacji uczył się w ramach tajnego nauczania prowadzonego przez matkę. W kwietniu 1944 r. został przez władze niemieckie skierowany do pracy przymusowej, którą do 20 stycznia 1945 r. wykonywał w gospodarstwie rolnym, objętym przez niemieckiego rolnika po wysiedleniu z tego gospodarstwa polskiej rodziny. Od lutego do czerwca 1945 r. uczęszczał do szkoły podstawowej w Kaźmierzu. We wrześniu 1945 r. rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum im. Księdza Piotra Skargi w Szamotułach, kontynuując ją od września 1949 r. w Państwowym Liceum Pedagogicznym (Seminarium Nauczycielskie) w Rogoźnie Wlkp., które ukończył w 1951 r. i jednocześnie otrzymał 3-letni nakaz pracy w szkolnictwie.

W lipcu i sierpniu 1951 r. był uczestnikiem kursu kierowników i wychowawców internatów, organizowanego w Katowicach przez Centralny Urząd Szkolenia Zawodowego. Po ukończeniu tego kursu, od września 1951 r. do października 1952 r., pracował jako kierownik internatu i nauczyciel w Zasadniczej Szkole Szkutniczej w Pucku (woj. gdańskie).

W listopadzie 1952 r. został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, trwającej do października 1954 r. Podczas jej odbywania ukończył Szkołę Podoficerską w jednostce wojskowej artylerii, uzyskując III stopień w zakresie radiotelegrafii (w specjalizacji służby łączności).

Po odbyciu służby wojskowej, od grudnia 1954 r. – kontynuując nakaz pracy – był kierownikiem internatu i nauczycielem w Zasadniczej Szkole Energetyczno-Elektrycznej w Margoninie (woj. poznańskie), od września 1955 r. – wychowawcą w internacie Zasadniczej Szkoły Zawodowej nr 1 w Poznaniu, od września 1957 r. – wychowawcą w internacie Technikum Chemicznego nr 1 w Poznaniu, natomiast od września 1960 r. do sierpnia 1961 r. – kierownikiem tego internatu. Wcześniej, w październiku 1955 r. podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego,

które ukończył w 1960 r. Promotorem jego pracy magisterskiej, pisanej z zakresu prawa postępowania cywilnego, był prof. Władysław Siedlecki. Od września 1960 r. odbywał aplikację sądową w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu, którą zakończył w listopadzie 1962 r. egzaminem sędziowskim.

Jako pracownik Katedry Prawa Karnego, potem Instytutu Prawa Karnego i ponownie Katedry Prawa Karnego był związany z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu od 1961 r., najpierw na stanowisku asystenta, od stycznia 1963 r. – starszego asystenta, od 1 października 1967 r. – adiunkta, od września 1972 r. – docenta, od 1 maja 1982 r. – profesora nadzwyczajnego, a od 12 grudnia 1989 r. do przejścia na emeryturę z dniem 1 października 2002 r. – profesora zwyczajnego.

W dniu 4 lipca 1967 r. obronił rozprawę doktorską zatytułowaną *Podstawy faktyczne orzeczeń o warunkowych zwolnieniach w świetle badań praktyki i teorii*, której promotorem był prof. Tadeusz Cyprian. Na tej podstawie uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych. Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał po kolokwium habilitacyjnym odbytym w dniu 14 grudnia 1971 r., na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Zasady orzekania w sprawach o warunkowe zwolnienie*. Uchwałą Rady Państwa z 8 kwietnia 1982 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych, a postanowieniem Prezydenta RP z 12 grudnia 1989 r. – tytuł naukowy profesora zwyczajnego nauk prawnych.

Profesor dr hab. Aleksander Tobis pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy, zawarty w ponad 150 publikacjach. Był autorem 11 monografii i podręczników, 70 artykułów, 21 głoś i recenzji oraz ponad 40 innych publikacji. Przedmiotem Jego aktywności naukowo-badawczej była problematyka mieszcząca się w różnych dziedzinach szeroko pojętego prawa karnego: prawa karnego materialnego, penologii, prawa karnego wykonawczego, zwłaszcza penitencjarnego, polityki kryminalnej, kryminologii. Na czoło wysuwają się opracowania poświęcone warunkowemu przedterminowemu zwolnieniu od odbycia reszty kary pozbawienia wolności oraz przestępczości przeciwko rodzinie. Doniosłe znaczenie miały także Jego liczne opracowania publicystyczne, poświęcone takim problemom, jak zasady odpowiedzialności karnej, spory o politykę karania, ochrona czci w życiu publicznym, regulacje prawnokarne ustawy o kinematografii, kryminalizacja w dziedzinie działalności gospodarczej. W publikacyjnym dorobku dydaktycznym na szczególnie podkreślenie zasługuje udział Profesora Tobisa w dwóch wydaniach skryptu do nauki prawa karnego materialnego, opublikowanych pod redakcją Tadeusza Cypriana, oraz samodzielne autorstwo skryptu z zakresu prawa penitencjarnego i polityki penitencjarnej.

Aktywność dydaktyczna prof. dr. hab. Aleksandra Tobisa obejmowała prowadzenie wykładów, ćwiczeń i seminariów z zakresu prawa karnego materialnego, penitencjarnego i postępowania karnego. Pod Jego kierunkiem przygotowanych zostało ponad 700 prac dyplomowych. Na tej podstawie wiele pokoleń absolwentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu uzyskało tytuł zawodowy magistra prawa. Miał także swój bardzo znaczący udział w kształceniu kadry naukowej: był promotorem trzech rozpraw doktorskich, opiekunem naukowym osób, które uzyskały stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych (śp. prof. UAM dr. hab. Bogusława Janiszewskiego, a także i prof. UAM dr. hab. Łukasza Pohla), recenzentem w wielu przewodach doktorskich, habilitacyjnych oraz w postępowaniach o nadanie tytułu profesora, w których – w czterech wypadkach – do funkcji tej był powoływany przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułu Naukowego.

W czasie swej pracy na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Profesor Tobis pełnił na Wydziale Prawa i Administracji lub Uczelni wiele funkcji. Między innymi od września 1972 r. do sierpnia 1981 r. był kierownikiem Zakładu Prawa i Polityki Penitencjarnej, a od 1 września 1981 r. do 31 sierpnia 1984 r. oraz od 1 października 1998 r. do 30 września 2002 r. – kierownikiem Katedry Prawa Karnego. Od września 1972 r. do 31 sierpnia 1975 r. był kierownikiem Zawodowego Studium Administracji dla Pracujących. W latach 1972-1975 był członkiem Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich, a w latach 1982-1985 – Rzecznikiem Dyscyplinarnym ds. Studenckich. Od 1989 r. był członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”. W latach 1977-1980 był kierownikiem Ośrodka Naukowo-Kulturalnego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Koninie. Wielokrotnie był opiekunem grup i roczników studenckich, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, a także kierownikiem praktyk studenckich.

Pełnił również wiele funkcji poza Uniwersytetem. Między innymi w latach 1971-1975 był członkiem Rady ds. Penitencjarnych i Nietletnich przy Prezesie Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu, w latach 1973-1975 – członkiem Komisji Prawa Karnego przy Zarządzie Głównym Zrzeszenia

Prawników Polskich, w latach 1975-1977 – członkiem Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie miasta Poznania, w latach 1976-1978 – członkiem Rady Naukowej przy Urzędzie Wojewódzkim w Koninie, w latach 1977-1987 – członkiem Rady Naukowej przy Centralnym Zarządzie Zakładów Karnych w Warszawie, w latach 1985-1987 – członkiem Społecznej Rady Penitencjarnej przy Zakładzie Karnym we Wronkach, w latach 1987-1990 uczestniczył w pracach kodyfikacyjnych w charakterze członka Komisji ds. Reformy Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości.

Profesor dr hab. Aleksander Tobis był od 1972 r. członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego (AIDP), a od 1980 r. – Towarzystwa Naukowego Prawa Karnego. Uczestniczył w kongresach Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego: w 1974 r. w Budapeszcie, w 1979 r. w Hamburgu oraz w 1989 r. w Wiedniu. Przebywał na kilkumiesięcznych zagranicznych stażach naukowych: w latach 1983, 1986 i 1990 w Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht we Fryburgu Bryzgowijskim, a w 1993 r. – w Kriminalwissenschaftliches Institut Uniwersytetu w Kolonii.

Profesor dr hab. Aleksander Tobis uzyskał wiele odznaczeń, wśród nich także odznaczenia państwowe: Złoty Krzyż Zasługi oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Wszystkich członków społeczności Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu śmierć prof. dr. hab. Aleksandra Tobisa pogryzła w głębokim smutku i żalu. Ponad pięćdziesiąt lat obecności Profesora w naszym gronie sprawia, że trudno pogodzić się z myślą o Jego odejściu. W trwałej i serdecznej pamięci zachowamy Go jako człowieka szlachetnego, solidnego i obowiązkowego, bardzo oddanego Uniwersytetowi i Wydziałowi, zawsze pogodnego i darzącego wszystkich życzliwością, odwzajemnianą Mu zasłużonymi oraz najserdeczniejszymi myślami i uczuciami.

Andrzej J. Szwarc

Copyright of Journal of Law, Economics and Sociology is the property of Faculty of Law and Administration of Adam Mickiewicz University in Poznan and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.

Właścicielem praw autorskich do „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawartość czasopisma nie może być kopiowana, przesyłana do innych stron internetowych bądź zamieszczana na blogach bez pisemnej zgody wydawcy. Niemniej artykuły można drukować, kopiować lub przysyłać w formie elektronicznej na własny użytek.